

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Ekonomisko partnerattiecību nolīgumu ietekme uz tālākiem reģioniem (Karību jūras reģions)"

(pašiniciatīvas atzinums)

(2010/C 347/04)

Ziņotājs: **COUPEAU kgs**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2009. gada 26. februārī nolēma sagatavot pašiniciatīvas atzinumu par tematu

"*Ekonomisko partnerattiecību nolīgumu ietekme uz tālākiem reģioniem (Karību jūras reģions).*"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 2. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 460. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 17. un 18. februārī (17. februāra sēdē), vienprātīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. ES un Karību jūras reģiona ĀKK valstu ⁽¹⁾ foruma 15 dalībvalstu ⁽²⁾ 2008. gada 15. oktobrī parakstītā Ekonomisko partnerattiecību nolīguma (EPN) darbības joma ir ļoti plaša. Tomēr vairāki faktori, lai arī tie minēti EPN, kavē reģionālās integrācijas mērķu sasniegšanu, ilgspējīgu attīstību un *Cariforum* valstu un tālāko reģionu sadarbību. Pat ja tālākajiem reģioniem jau izsenis raksturīgas Eiropas tradīcijas, tomēr ģeogrāfiski, vēsturiski, kultūras un ekonomikas ziņā tie ir saistīti ar *Cariforum* valstīm. To stratēģiskais stāvoklis ļauj veidot ciešas tirdzniecības attiecības ar kaimiņsalām; tātad EPN attiecas vispirms uz šiem reģioniem.

1.2. EESK apzinās sarunu sarežģītību, iespējamo risku un EPN sniegtās iespējas *Cariforum* valstīm, tālākiem reģioniem un ES kopumā.

1.3. EESK stingri iesaka apspriesties ar tālāko reģionu vietējām iestādēm par visiem jautājumiem, kas saistīti ar EPN starp ES un *Cariforum* valstīm. Atšķirībā no *Cariforum* valstīm šie tālākie reģioni vienlaikus ir Francijas departamenti Amerikā, tādēļ tiem jānodod savs ieguldījums reģionālās integrācijas attīstībā.

1.4. EESK uzskata, ka ir svarīgi plašāk iesaistīt tālāko reģionu pilsonisko sabiedrību un vietējās iestādes debatēs un dažādu EPN īstenošanas uzraudzības komiteju darbā, lai sasniegtu šajā EPN noteikto reģionālās integrācijas mērķi.

1.5. *Cariforum* valstu pakāpenisku integrāciju pasaules ekonomikā nevarēs panākt, kamēr nebūs atrisinātas ar transportu saistītas problēmas (infrastruktūra un transportlīdzekļi). EESK iesaka Komisijai iekļaut transporta problēmu plašākā redzējumā un rūpīgāk izvērtēt *Cariforum* valstu un tālāko reģionu kopīgi izstrādātos konkrētos risinājumus.

1.6. Lai veicinātu tirdzniecības sakarus Karību jūras reģionā, EESK ieinteresētajām pusēm iesaka apsvērt iespējami drīzu muiņas nodokļu samazināšanu starp tālākiem reģioniem un *Cariforum* valstīm.

1.7. EESK atzinīgi vērtē to, ka EPN ir ņemta vērā nepieciešamība skaidri noteikt sanitārās un fitosanitārās (SFS) procedūras. Attiecībā uz iestādi, kas kompetenta SFS pasākumu īstenošanā ar mērķi sekmēt tirdzniecības attīstību reģionā, EESK iesaka iekļaut tās darbības jomā tālākos reģionus, kā arī iesaistīt tos divpusējo vienošanos sarunās. EESK arī iesaka piešķirt tālāko reģionu ražojumiem īpašu atpazīstamu nosaukumu, kas norādītu uz to kvalitāti un atbilstību EK standartiem.

1.8. EESK iesaka apsaimniekot tālāko reģionu zvejas zonas un akvakultūru, vienojoties ar *Cariforum* valstīm.

1.9. Tūrisma veicināšanai Karību jūras salās EESK iesaka labāk strukturēt pakalpojumus.

1.10. EESK vērs uzmanību uz vides prasību ievērošanas un sociālās aizsardzības jautājumu iekļaušanu nolīgumā un cer sniegt nākotnes redzējumu minētajam reģionam.

(1) ĀKK ir 79 Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstis, kas 1975. gadā parakstījušas Lomes konvenciju un 2000. gadā — Kotonū nolīgumu.

(2) 2009. gada 11. decembrī šim nolīgumam pievienojās Haiti.

2. Ievads un vispārīgas piezīmes.

2.1. Tālāko reģionu īpatnības atzītas Līguma par Eiropas Savienības darbību 349. un 355. pantā. Eiropas Komisija 1986. gadā izveidoja starpdienestu darba grupu tālākajiem reģioniem. Tās uzdevums ir koordinēt Kopienas darbību šo reģionu atbalstam un nodrošināt saikni ar attiecīgajām valstu un reģionālajām pārvaldes iestādēm. Kopš 1989. gada uz šiem reģioniem attiecas īpaša programma sociāli ekonomisko pasākumu atbalstam, lai panāktu lielāku konvergenci ar pārējām Eiropas Savienības teritorijām.

2.2. ES un *Cariforum* valstu ekonomisko partnerattiecību nolīguma 239. pantā ņemts vērā Karību jūras baseina tālāko reģionu (Martinikas un Gvadelupas) un *Cariforum* valstu ģeogrāfiskais tuvums, lai "stiprinātu saimnieciskos un sociālos sakarus starp šiem reģioniem un *Cariforum* valstīm, līgumslēdzējas puses apņemas veicināt sadarbību visās šā nolīguma darbības jomās, sekmēt preču un pakalpojumu tirdzniecību, ieguldījumus un veicināt satiksmes un komunikācijas sakarus starp tālākajiem reģioniem un *Cariforum* valstīm". Šajā pantā arī noteikta *Cariforum* valstu un tālāko reģionu kopējā dalība pamatprogrammās un īpašajās programmās tajās jomās, uz kurām attiecas šis EPN.

2.2.1. EESK vēlas uzsvērt Nīderlandes aizjūras teritoriju nozīmi. Šīs teritorijas ir Karību jūras reģionā esošās salas — Bonaire, Kurasao, Saba, Sintestatiusa, Senmartēna un Aruba. No Eiropas viedokļa raugoties, šīs salas ir aizjūras zemes un teritorijas un juridiski ar to atšķiras no Karību jūras reģiona nomaļiem reģioniem. Un tomēr EESK pienākums ir uzsvērt, ka tāda reģionālā integrācija, kāda tā paredzēta EPN, nebūtu iespējama, ja netiktu nopietnāk ņemtas vērā teritorijas, kas saistītas ar ES dalībvalstīm (Nīderlandi, Apvienoto Karalisti, Franciju).

2.3. EESK analizēja šī nolīguma ekonomisko un sociālo ietekmi Karību jūras reģionā un, īpaši, tālākajos reģionos. Reģionālās integrācijas centieni efektivitātē īstermiņā un arī ilgtermiņā ir jāizvērtē attiecībā uz precēm, pakalpojumiem, sadarbību un labu ekonomikas pārvaldību ar tirdzniecību saistītās jomās (konkurence, ieguldījumi, intelektuālais īpašums...).

2.4. Viens no galvenajiem EPN mērķiem un mērķiem attiecībā uz tālāko reģionu reģionālo iekļaušanos ir **reģionālā integrācija šā jēdziena plašākajā nozīmē (Eiropas tālāko reģionu stratēģija)**. Tomēr vairāki ar nolīgumu saistīti faktori apgrūrina reģionālo integrāciju un rada šķēršļus arī EPN efektivitātei.

2.4.1. EPN sarunu ietvaros nenotiek apspriešanās ar tālāko reģionu vispārējām un reģionālajām padomēm; tas savukārt mazina šo padomju lomu Karību jūras reģionā. Reģionālajām padomēm ir zināma pieredze tālāko reģionu spēcīgo un atbalstāmo

nozaru ⁽³⁾ jautājumos, un, pateicoties reģionālajām vadības komitejām, tās jebkurā laikā var sniegt savu pētījumu rezultātus. Pēc Francijas valdības iniciatīvas Aizjūras departamentu *Etats généraux* sniedz daudz atbilžu par šķēršļiem EPN īstenošanā. Ņemot vērā ģeogrāfisko un kultūru tuvumu, šīm iestādēm jau vairākās jomās ir saiknes ar *Cariforum* valstīm.

2.4.2. Tas, ka tālākie reģioni nav pārstāvēti *Cariforum* un EK Tirdzniecības un attīstības komitejā, *Cariforum* un EK Parlamentārajā komitejā, un, īpaši, *Cariforum* un EK konsultatīvajā komitejā, mazina to ietekmi Eiropas Savienībā. EESK iesaka tālāko reģionu parlamentu deputātus, pilsoniskās sabiedrības un vietējo pašvaldību pārstāvjus iesaistīt dažādo (atbilstoši katram gadījumam) minēto uzraudzības komiteju darbā.

2.4.3. Apspriešanas nenotiek arī ar tālāko reģionu pilsonisko sabiedrību, kas ikdienā saskaras ar problēmām tirdzniecībā ar Karību jūras valstīm (infrastruktūra, kvotas, "melnie saraksti"). Tas savukārt kavē tiešu sadarbību ar *Cariforum* valstu pilsonisko sabiedrību.

2.4.4. EESK mudina ieinteresētās puses atbalstīt tālāko reģionu iesaistīšanos Karību jūras reģionālo iestāžu darbā, piemēram, novērotāja statusā *Cariforum* vai Austrumkarību valstu organizācijā (OECS) ⁽⁴⁾. Šīs organizācijas ir pieņēmušas vairākus Karību jūras reģionam saistošus lēmumus; tā kā tālākie reģioni nav pārstāvēti pat novērotāja statusā, efektīva reģionālā integrācija nav iespējama.

2.5. Transports.

2.5.1. EESK uzsver, ka preču un pakalpojumu liberalizāciju iespējams realizēt tikai tad, ja izmantos piemērotus transporta līdzekļus un nodrošinās infrastruktūru. Karību jūras reģionā nepietiek transporta līdzekļu. Jāatzīst, ka pasažieru pārvadājumus starp salām nodrošina divas lidsabiedrības un divi kuģniecības uzņēmumi. Tomēr tie nav regulāri transporta reisi un nav arī nodrošināti preču pārvadājumi. Lai gan tālākie reģioni (Gvadelupa, Martinika un Gviāna) saņem EUR 275,6 miljonus lielu atbalstu ar ģeogrāfisko stāvokli saistīto papildu izmaksu kompensēšanai, Karību jūras tālākajiem reģioniem problēmas rada kravas pārvadājumu augstās izmaksas un salu reģionam nepiemēroti Eiropas tiesību akti kabotāžas jomā.

⁽³⁾ Tālāko reģionu konsultatīvās komitejas ir noteikušas atsevišķas nozares, kur tālākajiem reģioniem ir ievērojama tirgus daļa un kas ir nozīmīgas to ekonomikai (spēcīgās nozares); noteiktas arī tās nozares, kas ir apdraudētas un strauji izzustu bez ES atbalsta (atbalstāmās nozares).

⁽⁴⁾ Austrumkarību reģiona valstu organizācija: reģionāla organizācija, kas apvieno deviņas Karību jūras valstis

2.5.2. Lai pārvarētu šīs grūtības, tālākie reģioni un arī *Cariforum* valstis ir apsvērušas kravas pārvaldājumu vai prāmju sistēmas ieviešanu. Līdzekļu trūkuma dēļ projekti diemžēl nav realizēti.

2.5.3. EPN 37. pantā, kas pievēršas lauksaimniecībai un zivsaimniecībai, ir pieminēts transporta jautājums, bet nav minēti konkrēti risinājumi, lai gan tālākie reģioni un *Cariforum* valstis jau ir plānojušas kopīgus risinājumus.

2.5.4. Eiropas Attīstības fonda (EAF) nākamās programmas ietvaros būtu jāizstrādā atbilstoša vērienīga struktūrpolitika, lai visā Karību jūras reģionā nodrošinātu salu reģionam atbilstošu transporta sistēmu.

2.6. EPN nekas nav minēts par **strīdu izšķiršanu civillietās un komercietās**. Nav nekādu noteikumu, kas regulētu jurisdikcijas konfliktu, tiesību aktu pretrunu vai tiesas nolēmuma atzīšanas un izpildes procedūru izšķiršanu strīdu gadījumos starp uzņēmumu no *Cariforum* valstīm un uzņēmumu no tālākajiem reģioniem. Nolīgumā paredzēti risinājumi tikai tādu strīdu izšķiršanai, kas radušies, interpretējot un piemērojot EPN. Tomēr EPN būtu jāparedz šādam nolīgumam atbilstošas juridiskas procedūras.

3. Īpašas piezīmes — Karību jūras reģiona izpēte.

3.1. Lauksaimniecība.

3.1.1. Karību jūras reģionā apjomīgā **banānu** ražošana ir viens no svarīgākajiem tālāko reģionu saimnieciskajiem resursiem. Banānu eksports uz Eiropas Savienību veido 14 % no Gvadelupas un 24 % no Martinikas eksporta apjoma, nodrošinot 10 000 darba vietas. Banānu ražošanai tālākajos reģionos ir ļoti liela ekonomiskā un sociālā nozīme. Eiropas Savienība vienmēr ir uzskatījusi banānu ražošanu par stratēģiski svarīgu jautājumu. 2007. gada 22. augustā Eiropas Komisija apstiprināja palīdzības programmu POSEI (Īpašās izvēles programma atkarībā no attāluma un novietojuma uz salām), paredzot EUR 129,1 miljonu lielu ikgadēju finansējumu šiem tālākajiem reģioniem. Tomēr šis atbalsts nav pietiekams, jo problēmas rada ne vien laika apstākļi, bet arī tas, ka tālākajos reģionos banānu ražošanu apdraud "dolāru banānu" piegādātāji. Kopš tirgus liberalizācijas to īpatsvars Eiropas Savienības tirgū sasniedz 73,4 % (pēc (ODEADOM⁽⁵⁾) datiem). Turklāt, 2009. gada 15. decembrī ES ar Latīņamerikas ražotājvalstīm parafēja nolīgumu, kas paredz līdz 2017. gadam samazināt muitas nodokļus banāniem no EUR 176 par tonnu uz EUR 114 par tonnu. Tas tālāko reģionu un dažu *Cariforum* valstu situāciju padara vēl saspringtāku.

3.1.1.1. Banānu ražošana ir arī citu *Cariforum* valstu īpaši svarīga nozare. Piemēram, Dominikā banānu ražošanā vien nodarbināti 28 % darbaspēka un tā veido 18 % no IKP. Krīze banānu

ražošanas nozarē skar gan tālākos reģionus, gan arī Sentlūsiju, kur šobrīd ir vairs tikai 2 000 banānu audzētāju, bet 1990. gadā bija 10 000 banānu audzētāju.

3.1.1.2. EESK uzskata, ka būtu lietderīgi izveidot šīs nozares organizāciju Karību jūras reģionā. Tās uzdevums būtu nodrošināt Karību jūras reģionā ražoto banānu lielāku īpatsvaru Eiropas Savienībā. Vēl jo vairāk tādēļ, ka dažas *Cariforum* valstis (Sentlūsija, Dominika...) banānus piegādā citām valstīm (Kanādai...), kur sanitārie standarti un izsekojamības prasības ir līdzīgas ES standartiem un prasībām.

3.1.2. **Cukurniedru-cukura-ruma nozare:** arī cukurniedru nozarei tālākajos reģionos ir ļoti liela nozīme; Gvadelupā cukurniedru nozare aizņem 32 % no izmantotās lauksaimniecības zemes, bet Martinikā — 13 %. Šajā nozarē pilnas slodzes darbu strādā vairāk kā 6 500 cilvēku. Cukura ražošanas apjoms 2006.-2007. tirdzniecības gadā Martinikā bija 5 849 tonnas, bet Gvadelupā — 80 210 tonnas. Ruma ražošana, sasniedzot 79 352 hektolitru⁽⁶⁾ apjomu Martinikā un 74 524 hektolitru apjomu Gvadelupā, ir stratēģiski ļoti nozīmīga, jo produkcijas pārdošana notiek ārpus tālākajiem reģioniem.

3.1.3. **Dārzeņu un augļu** nozares resursi nav pietiekami izmantoti, ja ņem vērā tālāko reģionu augsnes bagātību. Tomēr šķiet, ka tālākie reģioni ir nolēmuši dažādot lauksaimniecisko ražošanu. Dati par 2006. gadu liecina, ka Gvadelupā saražots 17 218 tonnu augļu, bet Martinikā — 8 666 tonnu augļu. Tai pašā gadā saražoto svaigo dārzeņu apjoms ir 43 950 tonnas Gvadelupā un 37 892 tonnas Martinikā. Turklāt Gvadelupā tiek ražoti arī aromātiskie augi un parfimērijā izmantojamie augi (vaniļa), kafija, kakao, garšvielas, ārstniecības augi (dārzkopība aizņem 179 ha platību), bet Martinikā lielākoties tiek ražoti ananāsi un dažas garšvielas (dārzkopība aizņem 105 ha lielas platības). Šīs ir nākotnes lauksaimniecības nozares, jo tālākie reģioni vēlas paplašināt sadarbību ar citām Karību jūras reģiona valstīm gan attiecībā uz reģionālo un starptautisko tirdzniecību ar produktiem, gan arī uz pētniecību un attīstību.

3.1.3.1. Ražošanas dažādošanas mērķis ir pilnībā nodrošināt vietējo pārtikas pieprasījumu (pašpietiekamu pārtikas nodrošinājumu), jo tālāko reģionu lauksaimniecība pārsvarā nodrošina banānu un cukurniedru kultūru audzēšanu eksportam. Piemēram, 2008. gadā cūkgaļas importa apjoms Martinikā palielinājās par 10 %, bet Gvadelupā — par 68,2 %. Gvadelupā 67 % no svaigo produktu importa kopapjoma veido dārzeņu imports. Lai panāktu pašpietiekamu pārtikas nodrošinājumu, tālāko reģionu lauksaimnieki nesē nolēmuši veidot starpnozaru organizācijas, kas apvienotu lauksaimniecības produktu ražošanas, pārstrādes, piegādātāju un izplatītāju nozares dalībniekus. Tādējādi ir nodrošināta visu procesā iesaistīto pušu pārstāvība, un katram šīs ķēdes dalībniekam ir nozīmīga loma starpnozaru lēmumu pieņemšanā⁽⁷⁾. Tomēr kaimiņsalās nav šādas tiesību sistēmas, tāpēc organizācijas trūkums tām rada problēmas lauksaimniecības produktu tirdzniecībā ar tālākajiem reģioniem.

⁽⁶⁾ Hektolitri tīra spirta.

⁽⁷⁾ IGUAFLHOR ir Gvadelupas augļu, dārzeņu un dārzkopības starpnozaru apvienība.

⁽⁵⁾ Francijas aizjūras departamentu lauksaimniecības attīstības birojs.

3.1.4. Šķēršļi tālāko reģionu un Cariforum valstu savstarpējai lauksaimniecības produktu tirdzniecībai.

3.1.4.1. Lauksaimniecība ir galvenais iztikas un attīstības līdzeklis šai reģionā, tātad tālākajos reģionos tā ir atbalstāma nozare. Pārtikas nodrošinājums, infrastruktūras trūkums un muitas nodokļi, kas ierobežo reģionālo tirdzniecību un sociālo aizsardzību, ir reģiona galvenās problēmas.

3.1.4.2. No pārtikas drošuma viedokļa Cariforum valstīs saražotā augļu un dārzeņu produkcija neatbilst visām Eiropas tiesību aktos noteiktajām prasībām. Lai gan arī Cariforum valstīs tiek izmantotas riska analīzes un kritisko punktu kontroles (HACCP) ⁽⁸⁾ metodes, tomēr šie ražojumi neatbilst Eiropas tiesību aktos noteiktajiem standartiem. Šis jautājums ir sarežģīts arī tāpēc, ka Cariforum valstīs lielā daudzumā pieejami produkti, kādu nav tālākajos reģionos.

3.1.4.3. Pārtikas nodrošinājuma sakarā Ekonomisko partnerattiecību nolīguma 40. pantā paredzēts: ja stāvoklis kādai no iesaistītajām pusēm sagādā vai "draud sagādāt lielas grūtības", var izmantot drošības klauzulu. Tomēr tālākajiem reģioniem šīs iespējas izmantošana īsā laika posmā var būt sarežģīta. Turklāt, Nolīgumā paredzēto sanitāro un fitosanitāro pasākumu ⁽⁹⁾ mērķis ir panākt, lai reģiona ietvaros būtu vienoti, ar PTO normām saskaņoti sanitārie un fitosanitārie standarti un lai pasākumi būtu saskaņoti ar ES pasākumiem, izmantojot divpusējas vienošanās par sanitāro un fitosanitāro pasākumu līdzvērtīguma atzīšanu. Tomēr tālākajos reģionos ražotajiem lauksaimniecības un jūras produktiem arvien vēl netiek piešķirts nosaukums "TR", lai arī šiem reģioniem ir saistoši ES tiesību akti un šī nosaukuma nepieciešamību vairakkārt jau uzsvērusi gan EESK ⁽¹⁰⁾, gan vietējās iestādes ⁽¹¹⁾, gan arī Eiropas Parlamenta deputāti ⁽¹²⁾. Visbeidzot, tālākie reģioni nav iesaistīti ne kompetentajās iestādēs, kas ir atbildīgas par sanitāro un fitosanitāro pasākumu īstenošanu tirdzniecības veicināšanai reģiona ietvaros, nedz arī divpusējo vienošanos sarunās.

3.1.4.4. EESK piekrīt EPN paustajai vēlmei attīstīt tirgvedības spēju "tirdzniecībai gan Cariforum valstu, gan Līgumslēdzēju pušu starpā, kā arī apzināt risinājumus tirgus infrastruktūras un transporta uzlabošanai" Nolīgumā arī norādīts, ka viens no galvenajiem lauksaimniecības un zivsaimniecības nozares mērķiem ir apzināt ražotāju un tirgotāju finansēšanas un sadarbības iespējas.

⁽⁸⁾ Riska analīzes un kritisko punktu kontrole: no ASV aizgūta un uz septiņiem pamatprincipiem balstīta lauksaimniecības pārtikas produktu pašpārbaudes sistēma. Izmantojot šo sistēmu, tiek identificētas, izvērtētas un kontrolētas nopietnas pārtikas drošuma problēmas. Šī sistēma ir iekļauta dažos Eiropas tiesību aktos (Direktīva 93/43: pārtikas produktu higiēna), bet citos — nav (Regula 178/2002).

⁽⁹⁾ EPN 52. un tālākie panti.

⁽¹⁰⁾ OV C 211, 19.8.2008., 72. lpp.

⁽¹¹⁾ Aizjūras departamentu *Etats généraux*.

⁽¹²⁾ Piemēram, *Madeleine Degrandmaison*, EPD.

3.1.4.5 Daļa no tālākajos reģionos pārstrādātajiem produktiem (ievārījumi, kafija...) ir dažu citu Karību jūras valstu muitas t.s. "melnajā sarakstā" (muitas nodokļa likme). Tas apgrūtina minēto produktu pārdošanu šajās valstīs. Neskatoties uz EPN 9. pantu un nākamajos pantos noteikto par muitas nodokļiem, bet, ņemot vērā tālāko reģionu īpašo situāciju Karību jūras reģionā un šo reģionu īpatnības, kas atzītas Līguma par Eiropas Savienības darbību 349. un 355. pantā, EESK ieinteresētajām pusēm iesaka apsvērt iespēju Cariforum valstīm un tālākajiem reģioniem iespējami drīz savstarpēji samazināt muitas nodokļus, lai veicinātu tirdzniecības sakarus Karību jūras reģionā.

3.2. Zivsaimniecība.

3.2.1. Pēc sākotnējām domstarpībām par to, vai par zivsaimniecību tiks slēgts atsevišķs nolīgums, vai arī šos jautājumus iekļaus EPN, šai nozarē vēl jāpanāk ievērojams progress. Eiropas Savienība atteicās reģionālās zivsaimniecības jautājumus risināt, noslēdzot atsevišķu nolīgumu, un izlēma par zivsaimniecību slēgt divpusējus nolīgumus.

3.2.2. Ekonomisko partnerattiecību nolīguma 43.2e pantā paredzēts palīdzēt Cariforum uzņēmējiem izpildīt spēkā esošos valsts, reģionālos un starptautiskos tehniskos, veselības un kvalitātes standartus attiecībā uz zivīm un zivju produktiem.

3.2.3. Īstenojot kopējo zivsaimniecības politiku, Eiropas Savienība lielu nozīmi piešķir zivsaimniecības pārvaldības ilgtermiņa redzējumam. Kopējās zivsaimniecības politikas pamatā ir piesardzības princips, lai aizsargātu un saglabātu ūdens bioresursus un cik vien iespējams samazinātu zvejas darbību ietekmi uz jūras ekosistēmām. Tomēr visā Karību jūras reģionā situācija nav vienāda. Tālākajos reģionos ir saistoši ļoti stingri tiesību akti (zonas, kur zveja aizliegta, langustu, *Strombus gigas* gliemežu un jūras ežu zvejas noteikumi, zivju pievilināšanas ierīces...) ⁽¹³⁾. Citās Cariforum valstīs šādu tiesību aktu nav. Zivsaimniecības pārvaldība ir katras dalībvalsts ziņā, bet pārvaldībā netiek ņemtas vērā Karību jūras reģiona īpatnības, un tas rada problēmas dziļjūras zvejai šai reģionā.

3.2.4. EESK iesaka pārvaldīt zivsaimniecību Karību jūras baseinā, vienojoties ar Cariforum valstīm.

3.3. Akvakultūra.

3.3.1. Zivsaimniecība Karību jūras reģionā īpaši skar krastam tuvu dzīvojošās sugas: *Strombus gigas* gliemežus (jūras gliemezis, kura gaļu izmanto daudzu vietējo ēdienu receptēs), asarus, langustus, lutjānzivis, kā arī citas korallu rifos dzīvojošās sugas. Jūras pelaģisko resursu izmantošana uzsākta nesen, jo nepietiek dziļjūras zvejas kuģu, kā arī nav atrisinātas ar tropiskajiem ūdeņiem saistītās problēmas.

⁽¹³⁾ ES iekšpolitikas ģenerāldirektorāta Ziņojums par zivsaimniecību Martinikā, 2007. gada janvāris

3.3.2. Pēdējo gadu laikā tūrisma nozare veicinājusi pieprasījuma palielināšanos vietējā tirgū. Atbalsts produkcijas eksportam uz Ameriku un Eiropu šo pieprasījumu vēl papildina. Pārzveja savukārt radīs būtisku zvejas resursu samazinājumu visā reģionā.

3.3.3. Pašlaik gandrīz visas Karību jūras reģiona valstis importē jūras produktus. Agrāk apjomīgais pieejamais jūras velšu daudzums neradīja nepieciešamību nodarboties ar akvakultūru, un lielākajā daļā šī reģiona valstu zivju audzēšanas tradīciju tikpat kā nav. Neskatoties uz akvakultūras attīstību visa pasaulē, Karību jūras reģionā akvakultūras ražošana ir vāji attīstīta.

3.3.4. Reāla akvakultūras uzlabošanās vērojama tikai kopš 2000. gada. Akvakultūras ražošanas apjoms Martinikā 2004. gadā sasniedzis 97 tonnas (10 tonnas upes omāru, 12 tonnas doriju un 75 tonnas Karību vilkzivju).

3.3.5. Atbalstus akvakultūras ražošanai tālākie reģioni galvenokārt saņem no reģionālo padomju un Zivsaimniecības virzības finansēšanas instrumenta (IFOP) ⁽¹⁴⁾ līdzekļiem. Tomēr atbalsta apjoms nav pietiekams, ņemot vērā lielos ražošanas apjomus citās Karību jūras reģiona valstīs (saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) datiem 2002. gadā ražošanas apjoms Jamaikā bija aptuveni 6 000 tonnas), turklāt, ar minētā atbalsta palīdzību tālākajos reģionos nav novērsta vajadzība importēt jūras produktus no Venecuēlas, Eiropas Savienības un dažām Āzijas valstīm.

3.3.6. EESK īpaši iesaka Karību jūras reģionā kopīgi attīstīt akvakultūru, izmantojot Eiropas attīstības fonda (FED) un Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (FEADER) atbalstu.

3.4. Tūrisms.

3.4.1. Tūrisma nozare tālākajos reģionos ir svarīgs ieņēmumu avots. Karību jūras reģionā tūrismam ir dabiskas priekšrocības. Dabiskā vide tūrismam šai reģionā nav pielīdzināma nevienam citam pasaules reģionam. Īpašā ģeogrāfiskā stāvokļa dēļ šis ir viens no lielākajiem tūrisma tirgiem pasaulē. Ņemot vērā tendences pasaules tūrisma tirgū, tūrisma produktiem abās Atlantijas okeāna pusēs ir jauni, stingrāki standarti, lai tie atbilstu to tūristu prasībām, kas apmeklē Karību jūras reģionu.

3.4.2. EESK tomēr uzsver tūrisma infrastruktūras atšķirības šai reģionā. Karību jūras reģiona valstīs vairāk attīstīts ir masveida tūrisms un piedāvājums ir daudzveidīgs (kruīzi, jūras tūrisms un arī ekotūrisms, lai arī mazākā apmērā). Turpretī tālākajos reģionos tūrisma nozares niša ir galvenokārt uz frankofoniem tūristiem orientēts sezonas tūrisms. Šo atšķirību pamātā ir tāds faktors kā *Cariforum* valstu darba ņēmēju vidū valdošā zināmā sociālā nestabilitāte.

3.4.3. EESK arī uzsver, ka tūrisms starp salām ir diezgan ierobežots. Neskaitot kruīza tūrisma, transporta reisu starp Karību

salām nodrošina tikai divas lidsabiedrības un divi kuģniecības uzņēmumi. Turklāt, lai *Cariforum* valstu iedzīvotāji varētu doties uz kaimiņos esošajiem tālākajiem reģioniem, viņiem ir jāpieprasa vīza, tas nozīmē, ka var nākties gaidīt vairākus mēnešus, pirms tie var turp doties. Abi divi iepriekš minētie iemesli ierobežo tūrisma un reģionālās tirdzniecības attiecības.

3.4.4. EESK pauž gandarījumu, ka EPN uzmanība ir pievērsta arī tūrisma pakalpojumiem, iekļaujot nolīgumā vairākus noteikumus pret konkurenci vērstas prakses novēršanai, par MVU, par kvalitātes un vides standartiem, par sadarbību un tehnisko palīdzību. Tomēr šajā nolīgumā nav noteikumu par tūrisma Karību jūras reģionā, īpaši par tūrisma uz tālākajiem reģioniem. EPN paredzēta tikai fizisku personu pagaidu uzturēšanās saistībā ar profesionālo darbību.

3.4.5. Karību jūras reģionā — kā to ir definējis Apvienoto Nāciju Organizācijas sekretariāts ⁽¹⁵⁾ — ir 250 miljoni iedzīvotāju, Karību salas vien apdzīvo 41 miljonus iedzīvotāju. Tomēr šajās teritorijās reģionālā tūrisma attīstību kavē apgrūtinātā satiksme starp salu salām. Neizmantojot tūrisma tirgus iespējas Karību jūras reģionā to visplašākajā nozīmē būtu zaudējums gan tālākajiem reģioniem, gan *Cariforum* valstīm.

3.4.6. EESK uzskata, ka būtu izdevīgi izveidot Karību jūras tūrisma zonu un tādejādi efektīvāk strukturēt pakalpojumus.

3.5. Pakalpojumi.

3.5.1. Pakalpojumu tirdzniecība attīstās strauji: šajā nozarē patiešām ir panākumi, tāpēc tālākajos reģionos tā ir spēcīga nozare. Karību jūras reģiona ekonomikā ir samazinājusies preču eksporta daļa, bet pakalpojumu eksporta daļa savukārt ir pieaugusi, liela mērā pateicoties tūrisma nozares attīstībai. Reģions pilnībā apzinās pakalpojumu tirdzniecības potenciālu. Tūrisms, apdrošināšana, būvniecība, ekosistēmu pakalpojumi, profesionālā apkope, atjaunojamie energoresursi, konsultācijas (kvalitāte un tirdzniecība), komunikācijas un transports, visas šīs nozares veicina tirdzniecību un ekonomisko izaugsmi reģionā.

3.5.2. EESK uzskata, ka tālākajiem reģioniem ir nozīmīga loma pakalpojumu eksporta jomā Karību jūras reģionā, jo, piemēram, Haiti un Dominikānas Republikā, kur ir gandrīz 20 miljoni iedzīvotāju, labprāt izmantotu tālāko reģionu standartiem atbilstošus medicīnas pakalpojumus un uzņēmējdarbības pakalpojumus. Atsevišķi mobilo telefonsakaru operatori jau strādā dažās Karību jūras valstīs (Dominikānas Republika), bet tie varētu un arī gribētu izvērst savu darbību.

⁽¹⁴⁾ Zivsaimniecības ievirzes struktūrinstruments, ko Komisija izmanto nozares aprīkojuma pielāgošanai un modernizēšanai.

⁽¹⁵⁾ Karību jūras reģionu veido Antiļu salas (Lielās Antiļu salas un Mazās Antiļu salas), Jukatanas pussala, Centrālamerikas Karību krasts, kā arī Kolumbijas un Venecuēlas piekrastes un Gajānas plato.

3.5.3. Neskatoties uz EPN 75. pantu un nākamajiem pantiem, kas attiecas tikai uz *Cariforum* un kontinentālās ES savstarpējo tirdzniecību, paātrināta pakalpojumu liberalizācija Karību jūras reģionā (Dominikānas Republika), tostarp tālākajos reģionos, būtu izdevīga visām nolīgumā iesaistītajām pusēm.

3.6. MVU/MVI.

3.6.1. MVU un MVI ir nepieciešama stabila vide, pārredzami noteikumi un piekļuve vismodernākajām procedūrām. Kopš 2000. gada trīs ceturtdaļas no visiem uzņēmumiem, kas veido tālāko reģionu ekonomisko pamatu, ir mazie uzņēmumi bez algotiem darbiniekiem (*INSEE* dati) ⁽¹⁶⁾. 2007. gadā vērojams liels jaunizveidoto uzņēmumu skaita pieaugums. Uzņēmumu skaita pieaugums bija vērojams gan rūpniecības nozarē (18 %), gan vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā (12,8 %), bet galvenokārt — pakalpojumu nozarē (vairāk kā puse no jaunizveidotajiem uzņēmumiem).

3.6.2. Aizjūras departamentu MVU/MVI izmaksas un cenas noteikti būs augstākas nekā kaimiņvalstīs, bet vienlaikus šie uzņēmumi arī garantē kvalitāti, atbilstoši Eiropas Kopienu standartiem. Nosaukumā "TR" (skatīt 3.1.4.3. punktu) jābūt norādei uz šīm tālākajiem reģioniem saistošajām garantijām, kādu nav *Cariforum* valstīs.

3.6.3. EESK kopumā uzskata, ka svarīgi būtu uzlabot šāda veida struktūru pieejamību, lai nodrošinātu Karību jūras reģiona tirgus efektīvu darbību. Tādēļ, pamatojoties uz Komisijas ⁽¹⁷⁾ un EESK ⁽¹⁸⁾ kopīgi uzsāktajiem darbiem ES, būtu lietderīgi izstrādāt konkrētus ieteikumus jaunu mazo un vidējo ražošanas uzņēmumu izveidei. Maksājumu termiņu noteikšana, birokrātiskā sloga samazināšana, tīklu veidošana, ieguldījumi un arī mūžizglītība mazajos un vidējos uzņēmumos būtu instrumenti, kas nodrošinātu Karību jūras reģiona ilglaicīgu konkurētspēju.

3.6.4. Tāpēc reģionālās attīstības programmas un/vai nākamās Eiropas Attīstības fonda (EAF) programmas ietvaros būtu jāizstrādā vērienīga politika MVU/MVI veidošanas atbalstam, šajā procesā iesaistot visu Karību jūras reģionu.

Briselē, 2010. gada 17. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI*

⁽¹⁶⁾ Valsts statistikas un ekonomisko pētījumu institūts

⁽¹⁷⁾ COM(2007) 724 galīgā redakcija un COM(2008) 394 galīgā redakcija.

⁽¹⁸⁾ Atzinums par tematu "Dažādi politiski pasākumi, izņemot atbilstoša finansējuma piešķiršanu, kuru mērķis ir veicināt mazo un vidējo uzņēmumu izaugsmi un attīstību", OV C 27, 3.2.2009., 7. lpp. Atzinums par tematu "Starptautiskais publiskais iepirkums", OV C 224, 30.8.2008., 32. lpp. Atzinums par tematu Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Vispirms domāt par mazākajiem. Eiropas Mazās uzņēmējdarbības akts", OV C 182, 4.8.2009., 30. lpp.